

УДК 640.43:502.4(477)

Ощипок І.М., д.т.н., професор[©], Багрій Л.М., асистент
Львівська комерційна академія

ОРГАНІЗАЦІЯ ГОТЕЛЬНО-ТУРИСТИЧНИХ КОМПЛЕКСІВ БІЛЯ ЗАПОВІДНИХ ЛІСІВ УКРАЇНИ

Розглянули особливий режим організації і ведення лісового і готельного господарства, який повинен сприяти максимальному збереженню природного середовища, стану і функціонування корінних біогеоценозів як природних еталонів регіонального природно – історичного процесу. Ці заходи мають особливе значення у формуванні красивих пейзажів, які добре проглядаються у перспективі з так званих “видових точок” і створюють особливі умови ведення готельно – ресторанного господарства, яке органічно вписується у ландшафт, нагадуючи історично – архітектурну спадщину.

Ключові слова: туризм, заповідник, ліси, готель, ресторан, ландшафт, озеленення.

Постановка проблеми. Особливості географічного розташування та рельєфу, сприятливий клімат, багатство природного, історико-культурного й туристично-рекреаційного потенціалу України створюють усі можливості для всебічного задоволення пізнавальних, оздоровчо-спортивних і духовних потреб вітчизняних та іноземних гостей.

Успіх у розвитку туризму, рентабельність туристичної діяльності залежить також від стану навколишнього середовища. З цієї точки зору туризм можна розглядати як модель екологічно зорієнтованої галузі економіки.

Особливу гордість країни становить її природно-заповідний фонд, що налічує близько 6 тис. об'єктів загальною площею 980 тис. га, з яких найвизначніші - Карпатський біосферний заповідник, Карпатський національний природний парк, Шацький національний парк, Синевирський національний парк, заповідник Асканія нова.

Туризм складає частину фізичної культури і спорту, оскільки він служить проявом здорового способу життя, розвитку, досконалості і збереженню фізичної роботоздатності і всесторонньої підготовки. В туристичній діяльності в центрі уваги знаходяться різні форми планомірних і організованих туристичних походів, велотуризм, подорожі на човнах і лижних походів.

Аналіз останніх досліджень. Основами лісового законодавства України визначені загальні завдання, принципи і правові положення організації і ведення господарства в лісових масивах. Площа лісового фонду України становить майже 11 млн. га, лісопокрита площа в середньому становить 14 %, включаючи і територіально відокремлені заповідні комплекси (заповідники, національні і природні парки, заказники, ліси історичного значення, пам'ятки природи), а

також інші ліси і групи спеціального призначення (курортні і міські ліси, лісопарки, зелені зони, приполонинні або субальпійські ліси).

Природоохоронний статус заповідних і спеціальних лісів передбачає необхідність диференційованої організації готельно – ресторанного бізнесу, лісівничо – технічних форм і режимів ведення господарства. Поряд з розв'язанням виробничо – цільових завдань, така організація ведення господарства повинна бути направлена на постійне збереження гостями і обслуговуючими організаціями природних умов функціонування лісових екосистем відновлення і стабілізацію структури і динаміки компонентів корінних біогеоценозів, покращення ними особливо цінних функцій відпочинку і оздоровлення туристів.

Мета статті. Встановлення раціональних способів господарювання навколо заповідних лісових комплексів Українських Карпат.

Виклад основного матеріалу. Спеціально охоронні території були виділені без достатньо обґрунтованого їх розміру, презентабельності вибірки і типажності біогеоценозів, характерних для даних регіональних кліматичних, едафічних і інших екологічних умов. Крім цього Карпатський державний заповідник, всі заказники і пам'ятки природи, були створені без виділення буферної зони необхідної ємкості, а Карпатський державний природний національний парк організований у місцях інтенсивної промислової дії на рослинний покрив у недалекому минулому. Так, за даними С.М. Стойка [2], на корінні біогеоценози у лісовому покриві Чорногорського заповідного масиву належить лише 31,7 %, у тому числі на умовно корінні – 12,9 % площі, похідні рослинного співтовариства займають відповідно більше 2/3 (68,3 %), з них тимчасово похідні – 57,2 %. В даній інтерпретації “умовно – корінні співтовариства” є стійкі стадії розвитку порушеного людиною рослинного покриву, близького до природного, а тимчасово – похідні, такі, які у процесі природного формування можуть трансформуватись безпосередньо у корінні. Як похідні, так і умовно корінні фітоценози знаходяться на різних етапах або стадіях процесу дигресивно – демуаційних сукцесій або змін, динаміка і швидкість яких залежить від типу корінної рослинності, екологічних умов, місця проростання, інтенсивності і тривалості антропогенної дії в минулому.

Природно, що в таких умовах доцільне і можливе проведення необхідних заходів з відновлення корінного біогеоценотичного покриву на даних заповідних територіях. В комплекс таких активних дій можуть входити роботи з лісовідновлення, проведення санітарно – оздоровчих рубок, а в рекреаційній зоні парку – і ландшафтних рубок догляду за насадженнями, які сприяють збереженню чи створенню нових естетично цінних лісів. Зокрема, для стабілізації, а далі і підняття верхньої межі ялинкових лісів, необхідне проведення лісокультурних заходів. Лісовідновлення сприянням природного відновлення або безпосереднього висадження сіянців і саджанців ялини місцевого високогірного екотипу і супутніх їй чагарникових порід на вторинних полонинах, а також на схилах лавинних “прочосів” і навколо них, безумовно,

будуть сприяти гідрологічним, протиерозійним, природоохоронним і іншим захисним функціям гірських лісів.

Особливий режим організації і ведення лісового і готельно-ресторанного господарства, який встановлюється біля заповідних комплексів, повинен сприяти максимальному збереженню природного середовища, стану і функціонування корінних біогеоценозів як природних еталонів регіонального природно – історичного процесу формування і розвитку у напрямку вузлових або кліматичних співтовариств, своєрідною “кладовою” збереження генетичного фонду рослин і тварин, унікальних живописних природних ландшафтів. Цей режим повинен сприяти успішному розмноженню і збереженню місцевих, реліктових і рідких представників рослинного і тваринного світу, важливих і цінних у пізнавальному і туристично – привабливих відношеннях. Вважається, що при такому класичному напрямку організації охорони природних екосистем забезпечується найкраще виконання рослинним покривом різних природоохоронних і захисно – стабілізуючих функцій [1].

Наявність у рослинному покриві заповідних комплексів виробничих фітоценозів, безсумнівно, знижує унікальність, біологічну і екологічну стійкість природних екосистем. Саме через це заплановані господарсько - виробничі заходи повинні бути спрямовані на забезпечення належного санітарного стану лісових насаджень, на виконання ними найбільш повно і ефективно функцій, які визначають статус і цільове призначення заповідних об'єктів. Проведення профілактичних попереджувальних заходів і забезпечення необхідної охорони лісів на території заповідних комплексів від пожеж і лісопорушень, а також захисту їх від шкідників і хвороб достатньо успішно здійснюється звичайними організаційними методами. Служба лісової охорони повинна постійно вести нагляд і контроль за дотриманням правил заповідного режиму санітарного мінімуму і вимоги протипожежної безпеки, а також інших правил, рекомендацій і настанов, які регламентують порядок лісокористування та інших дій у заповідних лісах.

Вибір основних лісівничо – технічних форм і встановлення визначених режимів ведення туристичної діяльності біля заповідних лісів повинні бути диференційовані з урахуванням тих положень, які крім унікальності виконують на даній території рекреаційну, відновлювальну та оздоровчу функції. Унікальність заповідних екосистем і кращий прояв захисно – стабілізуючих, природоохоронних, естетичних та інших корисних властивостей лісів у ростучому стані найбільш повно забезпечується високо ствольними деревостоями насінневого походження.

В рекреаційній зоні природничого національного парку, як і у місцях курортів, зон відпочинку, туристичних маршрутів та інших місцях 1 групи при проведенні ландшафтних рубок догляду і санітарних рубок необхідно намагатись підсилити стійкість насаджень від небажаних стихійних і антропогенних дій, покращенню їх естетичної привабливості і оздоровчої цінності. Формування живописних пейзажів і ландшафтів повинно включати вирощування в лісах цієї зони дерево – чагарникових порід, біологічно стійких

проти пороху, диму, газів, ущільнення і погіршення аерації ґрунту. Вони повинні мати покращені декоративно – естетичні властивості максимально привабливі протягом року. Ці заходи мають особливе значення у формуванні красивих пейзажів, які добре проглядаються у перспективі з так званих “видових точок”.

На відкритих галявинах доцільно висаджувати квітучі чагарники з тривалим періодом цвітіння, а у насадженнях залишати і оберігати цінні в естетичному відношенні дерева і їх групи. Формування таких груп дерев які чергуються у поєднанні з живописними полянами, які створюють гру кольорів, світла й тіні, є однією з задач ландшафтних рубок, догляду за лісом і декоративного озеленення визначає своєрідну техніку їх виконання і створює особливі умови ведення готельно – ресторанного господарства, які органічно вписуються у ландшафт, нагадують історично – архітектурну спадщину.

Висновок. В лісах рекреаційної зони значну увагу необхідно приділити благоустрою території, створенню дорожньої і стежкових мереж, встановленню у “видових точках” павільйонів, бесідок і лавок для відпочиваючих, проведенню інших організаційних робіт. Всі заходи з організації території рекреаційної зони повинні розроблятися спеціалістами лісоустрою за погодженням з фахівцями готельно-ресторанної справи.

Література

1. Одум Ю. Основы экологии. – М: Миф, 2009. – 740 с.
2. Раритетний фітогенофонд західних регіонів України (Созологічна оцінка й наукові засади охорони) / С.М. Стойко, П.Т. Яценко, О.О. Кагало та ін. – Львів : Вид-во "Ліга-Прес", 2004. – 232 с.

Summary

Oshchypok I. d.eng.s., professor, Bagriy L. M., assistant
Lviv Academy of Commerce

ORGANIZATION OF HOTEL-TOURIST'S COMPLEX AT PROTECTED FORESTS OF UKRAINE

A special mode of organization and management of forestry and tourist economy, set in the protected complexes should promote maximum conservation of the environment, indigenous status and functioning like natural biogeocenoses regional standards naturally- the historical process of formation and development in host communities or climate, a kind of "pantry" conservation genetic fund of plants and animals, unique picturesque landscapes. This regime should facilitate the successful reproduction and preservation of local, relict and rare representatives of flora and fauna, important and valuable in cognitive and tourist – appealing ways.

These measures are particularly important in the formation of beautiful

landscapes, which are well reviewed in the perspective of the so-called "generic points" and creates special conditions of the hotel - restaurants that fit perfectly with the landscape, reminiscent of historic - architectural heritage.

Key words: *tourism, nature reserve, forests, hotel, restaurant, landscape gardening.*

Рецензент – д.е.н., проф. Музика П.М.